

V A S S Z É C S E N Y I

MÚLTIDÉZŐ

IV. ÉVFOLYAM, 2014. SZENT IVÁN HAVA

KÉPKOMMENTÁROK (18)

Júniusban vége az iskolának, és jön a várva várt vakáció. Azonban még annak beállta előtt még egy utolsó fényképezkedés erejéig együtt az osztály, középen a tanító, az osztályfőnök, vagy az igazgató. Az első sor törökülésben, a következő guggolva, majd jönnek a széken ülők, és az állók, elől az alacsonyabbak, mögöttük az osztály legnagyobbjai. A múlt század elején, első felében a gyerekek szerény, de tiszta öltözetben, majd jönnek az egyenruhák, az iskolaköpeny. Az arcokon egyértelmű az öröm, vége az iskolának. A háttér hol az iskolaudvar, hol a szomszéd telek pajtája, legtöbbször azonban az iskolaépület, bejáratával, ablakaival, kerítésével. A fényképek szereplői többnyire már odaát vannak, egy-két múlt század közepi csoportkép gyermekarca azonban, igaz sok változáson átesve, még itt van közöttünk. (Képek: Pungor Ferenc az

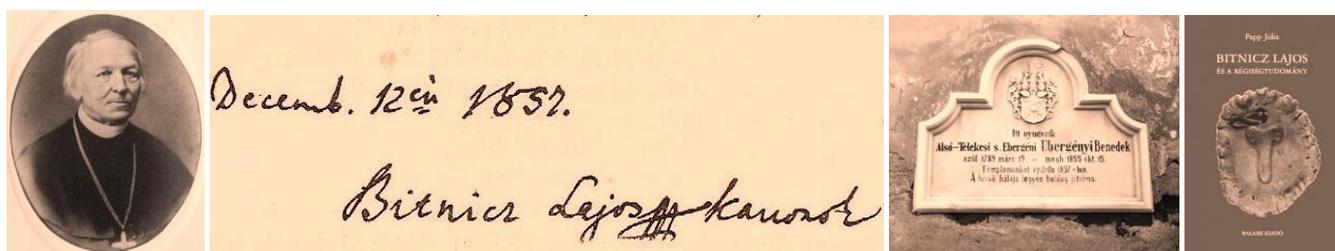

osztályaival, régi szécsényi iskolások, Süle József, majd Süle József és Bertók István az osztályaikkal. Bíró István lipárti osztályaival, Dragovics József osztályaival, szécsényi iskolások, Pungor Máté és Szabados Judit kajdi osztályaikkal, Takács István és Abai Ilona osztályaikkal, Bíró István két lipárti osztályképen is. Osztálykirándulás Bertók Istvánnal és Süle Józseffel, Horváth Béla és Király Istvánné osztályaikkal, Pozsonyi János osztályával, lipárti tantestület egy osztállyal a múlt század közepén.)

MŰVELŐDÉSTÖRTÉNETI MOZAIKOK (19) BITNICZ LAJOS

E rovat utóbbi fejezeteiben általában Lipárt volt földbirtokosait, a Vasvár-szombathelyi Székeskáptalan nagyprépostjait idéztük meg, azonban eddig egyikük sem élvezett olyan kitüntetett megbecsülést, mint Bitnicz Lajos, aki a maga idejében a Magyar Tudományos Akadémia tagja volt, tehát egy akadémikus volt Lipárt földbirtokosa! (Nyelvészeti tanulmányaiért választották be a tagok közé.) Bitnicz Lajos 1790. július 17-én született Jákon. Apja a közég jegyzője volt. Hét éves korában elveszítette apját, édesanyja ezután Nagykanizsára költözött. Bitnicz Lajos a kőszegi Kelcz-Adelffy árvaház növendéke lett, majd 1807-től Szombathelyen folytatta tanulmányait a líceumban és a teológián. 1813-ban Somogy Lipót szentelte pappá,

1815-ben, 25 évesen, bölcsészettudományi doktori címet szerzett. Ettől az időtől helyettes tanára a líceumnak, 1839-50 között igazgatója. 1817-től publikált a Tudományos Gyűjteményben, a Magyar Tudós Társaság évkönyveiben, az Akadémiai értesítőben, az Irodalmi Őrben, a Tudománytárban, a Vas megyei Lapokban, a Vas megyei Közlönyben és a Magyar Múzeumban. 1819-ben jelent meg első értekezése a Vas és Zala megyei tótokról, amelyben a dunántúli vendek történeti és nyelvészeti múltját fejtegette. 1825-ben választották az Akadémia levelező tagjává. 1827-ben jelent meg legsikeresebb munkája a „Magyar nyelvbeli előadás tudománya” címmel Sopronban. József nádor nevezte ki a Tudományos Akadémia alapszabályainak végleges megállapítására kizemelt bizottság tagjává. 1837-ben szentszéki ülnöknek, és Vasvármegye táblabírójának nevezték ki. (Ekkor kerülhetett közelebbi kapcsolatba Ebergényi Benedekkel.) 1846-tól volt a Székeskáptalan kanonokja. 1852-ben, egykori tanítványa, Szenczy Ferenc szombathelyi püspök, a szombathelyi szeminárium élére nevezte ki. 1855-ben ő temette el Szécsenyben Ebergényi Benedeket. Sajnos eddig még nem sikerült fellelni a temetési búcsúbeszédét. 1858-ban nevezték ki a Székeskáptalan nagyprépostjának. Haláláig volt a káptalan élén. 1871. június 28-án, rokonlátogatás közben hunyt el Nagykanizsán. „Egyike volt az egyházmegye legtudósabb papjának. Bölcsessége, szerénysége, lelki nagysága kedvessé tették Istent az emberek előtt.” Szabó Imre szombathelyi püspök mondott búcsúbeszédet róla a Tudományos Akadémián. Az Akadémia levéltára sok értékes levelét őrzi. Levezett Batsányi Jánossal, Toldy Ferencsel, Vörösmarty Mihállyal, Kazinczy Ferencsel és Kisfaludy Károllyal. Régiségeit és a 4775 darabból álló nagy értékű éremgyűjteményét az Akadémiára, könyvtárát a szombathelyi papnevelőre hagyta. Szerteágazó életművével halála óta többen foglalkoznak. A Premontrei gimnázium államosításáig megvolt kéziratos naplója, azóta sajnos nyoma veszett.

(Képek: Bitnicz Lajos fényképe, aláírása. Ebergényi Benedek a szécsenyi templomon, Bitnicz Lajosról szóló tanulmánykötet.)

A SZÁZ ÉVVEL EZELŐTTI SZÉCSENYI TŰZVÉSRŐL

A nevezetes tűzvészről levéltári források, egy tanári zsebkönyv, az akkori plébános jegyzetei, és a korabeli sajtó tanúskodnak, de a szájhagyomány is megőrizte. 1914. március 14-én, Húsvét vasárnapján, este negyed hétkor valaki egy cigarettát dobott el az Ebergényi uradalom szérűskertjénél. (magas téglafal vette körül az Ebergényi uradalmat) Attól meggyulladt a jégverem nádfedele, majd egy szalmakupac kapott lángra. Az erős déli szél miatt az uradalomhoz tartozó vendéglő nádfedele teteje is lángra lobbant. Erről a Nagy utca (mai Kossuth Lajos utca) házára csapott át a tűz, majdnem az új-kastélyig égtek a páros oldal házai és a páratlan oldal pajtai. Az egész vidék tűzoltósága jött tüzet oltani, a lipárti önkéntes tűzoltók érkeztek meg a leghamarabb. Összesen 21 lakóház, 10 istálló, 23 pajta és 20 sertésöl égett le. A tükárosultak részére gyűjtést rendeztek Jákon, 44 adakoztak, összesen 34 korona 72 fillért, özvegy Ambrózy Lajosné, Erdődy Agatha tanai földbirtokos pedig 100 koronát adományozott részükre. Egy alkalmi bizottság is alakult a begyűlt pénzádományok igazságos szétosztására, Szabó Lőrinc plébános, Pungor Ferenc tanító, Baráth János körjegyző, Nagy Ferenc községbíró és vermes Márton nagyberlő részvételével.

EGY KIS PECSÉTTÖRTÉNET (7)

A rovat eddigi 6 részében 89 pecsétet közölt a Múltidéző a falu múltjából. Ezúttal újabb nyolcat, tehát kezdjük megközelíteni a 100 pecsétet. Nagy Géza lipárti bizományos pecsétje 1943-ból. Ifjú Szkok Andor lipárti malomtulajdonos pecsétje 1946-ból. A Vasszécsenyi Közellátási Hivatal pecsétje 1946-ból. Vasszécsenyi postai pecsétek a kétezres évekből, és orvosi pecsét ugyanebből az időből.

AZ IGAZOLVÁNYOK VILÁGA

tagsági igazolványa és egészségügyi lapja. Tóth Gyula Szakszervezeti igazolványa, Nagy László nyugdíjas igazolványa. Nagy Lászlóné Úttörővezető igazolványai, Nagy László SZOT igazolványa, Tóth Csaba arcképes vasúti igazolványa. Nagy László útlevele, Tóth Gyuláné személyigazolványa, nagy Lászlóné kresz-ismereti igazolványa, és Deutsch Béla adókarttyája.)

MŰVÉSZTELEP HARMADSZOR

Május 19-23 között, idén harmadik alkalommal került megrendezésre a Vasszécsenyi Plein Air Művésztelep. A Nyugat-magyarországi Egyetem Savaria Egyetemi Központ, Képi ábrázolás szakos hallgatóinak alkotótábora eddig soha nem látott összefogással valósult meg. Ezúttal a Vasszécsenyi Pungor Ernő Művelődési Ház volt a művésztelep központja. Itt zajlottak Tóth Csaba festőművész, főiskolai docens napi korrektúrái. Május 20-án, Szokk Iván festőművész tartott tárlatvezetést az intézmény új galériájában látható életmű-kiállításán, majd workshop műhelygyakorlatokat az Ambrózy-Migazzi István Általános Iskola diákjainak és az egyetemi hallgatóknak. A festői motívumokban gazdag település (műemléktemplomok, műemlékkastélyok, kastélyparkok, Gyöngyös patak ligetes partja stb.) rengeteg témát adott az ifjú alkotóknak. A művésztelep partnerintézményei ezúttal a Pungor Ernő Művelődési Házon és az Ambrózy-Migazzi István Általános Iskolán kívül, az Ó-és Új Ebergényi kastélyszállók, a Vasszécsenyi Tündérország Óvoda, a Vasszécsenyi Polgármesteri Hivatal, és Pödör György Ásványmúzeuma voltak. A kiváló együttműködésnek és a ragyogó időjárásnak köszönhetően nagyon jó hangulatú volt az idei alkotótábor. A művésztelepen készült munkákból a Rajz Intézeti Tanszék, ősszel elkészülő galériájában kiállítást fog nyílni. (Képek: A Budapestről jött Molnár Edit festi a lipárti templomot. Egyetemisták az új kastély parkjában,

Gál Gyula és Portik Szabolcs a Gyöngyös partján festenek. Kondás Rebeka és Kis Zsófia az új kastély homlokzati nézetét festik. Portik Szabolcs festés közben, Balázs Johanna, csoportkép a Kossuth utcai kis házat festő társaságról. Három festő lány a magtárnál, Gál Gyula a malomnál, Szűcs Laura és végül két festőlány a Margit szigetet festi.)

A következő szám tartalmából: Képkommentárok (13), Művelődéstörténeti mozaikok (18) Batthyány József, Szemtanú - Kis József plébános (12), A számlák világa, Ebergényi Viktor válópere